

Инициатива на Президента на Република България
„Младежка визия за развитие на България“
Съвет по правни въпроси, Елена Каменова Драгушева

Работещите институции като фактор за развитие

СТАНОВИЩЕ

През 2016 г. се очаква нарастване на БВП на Република България с 2,1% благодарение на повишеното потребление на домакинствата и външното търсене. За първите 3 месеца на 2016 г. с 50% повече спрямо предходната година са инвестициите в дялов капитал, които са изразител на дългосрочните инвестиционни намерения на чуждестранните компании към страната. Въпреки това обаче се наблюдава сериозно намаляване на преките чужди инвестиции (ПЧИ) с 33% за периода януари-август 2016 г. спрямо същият период на 2015 г. Сред основните спирачки за инвеститорите са административната тежест и зависимата съдебна система, ниското доверие в държавните учреждения, подсилено от високите нива на бюрокрация и корупция. Несъмнено ефективните и достъпни работещи институции са ключов фактор за подобряване на бизнес климата и икономическото развитие, за насърчаване на инвестициите и иновациите.

Как обаче да превърнем тромавите и раздути административни процедури в удобни, ефикасни и достъпни за бизнеса и гражданите? Преобразуването на публичната администрация в средство за устойчив просперитет е достижимо чрез електронното управление и иновации. Електронното управление подпомага административните процеси, повишава качеството на административните услуги и вътрешната ефективност на публичния сектор, постига по-добро управление на данни и информация. Използването на трансгранични цифрови публични услуги улеснява предприятията да започнат и разширят своята стопанска дейност в рамките на единния пазар на ЕС, допринася за конкурентоспособността и мобилността, намалява административната тежест, облекчавайки процесите на взаимодействие между администрация, служители, граждани, бизнес. Публичната администрация на Република България следва да подпомогне предприятията да осъществяват онлайн трансграничен бизнес в рамките на единния пазар, изпълнявайки поетите ангажименти за оперативна съвместимост с електронните системи в ЕС, което би превърнало страната в по-привлекателно място за

инвестиране и живеене. Сред основните пречки е съществуващата оперативна несъвместимост между наличните системи на отделните административни структури на Република България, която трябва да бъде преодоляна. Необходимо е да създадем обща за цялата администрация информационна система, тоест единна информационна точка, в която е обединена цялата информация на едно място с оглед улесняването на бизнеса и гражданите и към която е налице поетапно присъединяване на всички администрации. Всъщност държавата е финансирала създаването не един, а цели два пъти на такъв сайт, който макар да е актуализиран вече повече от година предоставя много малък на брой електронни услуги, а съдържащата се в него информация е значително оскъдно. Повечето публични институции очакват създаването на новата Държавна агенция за електронно управление, която да отговаря за водената политика и контрола в тази област, без да предприемат действия. Липсата на воля и отпорът на администрацията за постигане на прозрачност в административните структури би довело до забавяне изпълнението или цялостно неизпълнение на заложените у нас цели в стратегията за електронно развитие, което би възпрепятствало поетите към ЕС задължения за ускоряване на цифровото преобразуване на управлението.

На този етап от развитието едва 20% от административните структури у нас предоставят електронни административни услуги. Необходимо е да съставим обща концепция за трансформиране на усложнения бюрократичен процес в максимално достъпен и ефективен и едва след това да бъде финансирано електронизирането на вече опростените административни процедури и формуляри. Макар и плаха, но въпреки това стъпка напред е облекчаването на 85 регулаторни режима през 2015 г., което е спомогнало за намаляване административната тежест върху бизнеса, поради по-лесното, бързо, ефикасно и прозрачно взаимодействие с публичната администрация. Към 2020 г. публичните администрации и публичните институции в ЕС трябва да предоставят пълната гама публични цифрови услуги за всички граждани и предприятия в ЕС независимо от държавните граници. Необходимо е да ускорим процеса по модернизация на администрацията, ако искаме да сме по-конкурентни и да привлечем повече инвестиции.

Специфична сфера в по-общите рамки на електронното управление е електронното правосъдие. Чрез използването на информационни и комуникационни технологии се улеснява достъпа до правосъдие, засилва се сътрудничеството между съдебните органи, подобрява се дейността на съдебните органи и техните

администрации. Повишаването на производителността и ефективността на правораздавателната дейност би спомогнало за балансирано разпределяне на делата, намалявайки неравномерната натовареност на магистратите. Чрез електронното правосъдие ще се намалят съдебните разноски, които са в едновременна тежест както на страните, така и на самите съдебни институции. Новите технологии ще създадат гъвкав и динамичен съдебен процес – някои форми за участие в съдебното производство ще могат да се извършват от разстояние, страните ще могат да упражняват част от своите процесуални права чрез онлайн платформа, което ще доведе до преодоляване на тромавите бюрократични процедури и ускоряване на съдебния процес.

В по-широк смисъл терминът „достъп до правосъдие“ означава предоставяне на гражданите и бизнеса възможности за решаване на възникнал спор не само по съдебен, но и по извънсъдебен ред. Такъв способ за алтернативно решаване на спорове е медиацията, която набира все по-голяма популярност в рамките на ЕС. Редица европейски страни предприемат мерки за насърчаване на най-ефективното средство за избягване на конфликтите и водене на успешни преговори между спорещите страни. У нас макар медиацията теоретически да е позната, практически не е широко разпространена и има дългосрочни перспективи за развитие. Както при електронното управление и електронното правосъдие е необходимо да се създаде централизиран електронен портал за медиация, който ще съдържа електронен регистър на медиаторите. Страните трябва да имат достъп до информация за дейността на медиаторите и постигнатите от тях резултати. С оглед гарантирането на бързи и висококачествени услуги за граждани и бизнес среда е необходимо да се предостави възможността за онлайн медиация за решаване на трансгранични и други спорове без да е нужно физическото присъствие на страните. Тъй-като медиацията е средство за намаляване натовареността на съдилищата би било полезно самите съдии да приканват страните към нейното приложение. Част от мерките за насърчаване на медиацията могат да включват финансови стимули и санкции, които да насърчават предварителното решаване на спорове чрез медиация.

Въвеждането на електронното управление у нас е инструмент за модернизиране на публичната администрация, превръщайки съдебния процес в гъвкав и динамичен, а административните процедури в ефективни, бързи и леснодостъпни за гражданите и предприятията. Необходимо е да ускорим процеса по изпълнение на поетите задължения към ЕС, ако искаме да сме по-конкурентни и да привлечем повече инвестиции.